వజ్రాంగబలి శ్రీ వీర హనుమంతుడు నవవ్యాకరణ పండితుడు కూడా

హనుమజ్జయంతి (వైశాఖ బ. దశమి)

అగస్తు మహర్షి ఉవాచః

శ్లో॥ సర్వాసు విద్యాసు తపోవిధానే
ప్రస్పర్ధతే యోహి గురుం సురాణామ్ ।
సోయం నవవ్యాకరణార్ధవేత్తా
బ్రహ్మ భవిష్యత్యఽపి తే ప్రసాదమ్ ॥

– వాల్మీకి రామాయణ ఉత్తరకాండం 36-47

తా॥ హనుమంతుడు సకల విద్యలలోను, తపోవిధానాలలోను దేవగురువైన బృహస్పతి వంటివాడు. నవ వ్యాకరణ సిద్ధాంతాలను పుక్కిట పట్టినవాడు. ఓ రామా! నీ అనుగ్రహమున ఇతడు రాబోవు కల్పమునందు 'బ్రహ్మ' కాగలడు. (బ్రహ్మ – అంటే ఆదిమ చతుర్వేదవేత్త.)

శ్రీరామ భక్త వీరహనుమంతుడు ధీరుడు, వీరుడు, స్వామిభక్తుడు, దేశభక్తుడు, ధర్మభక్తుడేగాక గొప్ప ధీశాలి. వేదవేదాంగాలను అధ్యయనం చేసినవాడు. వైదిక వ్యాకరణం పట్ల ఆయనకు అభిరుచి మెండు. అందుచే ఆయన ఆ కాలంలోని 9 (తొమ్మిది) వ్యాకరణ శాస్త్రాలను అధ్యయనం చేసిన నవవ్యాకరణ విశారదుడు. ఇందుకు శ్రీవాల్మీకి మహర్షి వ్రాసిన రామాయణమే గొప్ప సాక్ష్యం. ఆ మహర్షి తమ రామాయణ కావ్యంలోని కిష్కింధాకాండలో మన వీరాంజనేయుని పాండిత్య ప్రతిభను శ్రీరాముని వాక్యాలలోనే పేర్కొన్నారు.

రావణుడు సీత నపహరించిన తరువాత శ్రీరాముడు మిక్కిలిగా విలపిస్తూ సీతాన్వేషణ కొరకు బయలుదేరాడు. రావణాసురు డామెను దక్షిణం వైపుగా తీసుకుపోయినట్లు తెలిసి దక్షిణ భారతావనిలో వెదుకుతూ, వెదుకుతూ పంపా

సరోవర తీరానికి చేరుకున్నాడు. లక్ష్మణుడు అన్నను అనుసరించాడు. వారిరువురు ఋష్యమూక పర్వత ప్రాంతానికి చేరుకున్నారు. అదే ఋష్యమూక పర్వతంపై అన్న వాలి చేసిన అన్యాయానికి గురియైన సుగ్రీవుడు తలదాచుకుంటూ వున్నాడు. దూరం నుండి శ్రీరామ లక్ష్మణులను చూచిన సుగ్రీవునకు అనుమానం, భయం కలిగాయి. వారిరువురు వాలి పంపిన గూఢచారులో, సేనాపతులో అయిఉంటారని అతని అనుమానం. వాలి తనకన్న బలవంతుడు కనుక అతనిపట్ల భయం. అందుచే తన అనుచరులుగా ఉన్న నలుగురు మంత్రులను సమావేశపరచి ఆలోచించసాగాడు. రామలక్ష్మణు లిరువురు నారవస్త్రాలు ధరించి జటాఝూటాలతో మునులవలె ఉన్నా, వారి ముఖాలలో క్షాత్రతేజం, చేతులలో ధనుర్బాణాలు ఉన్నాయి. కండలు తేరిన వారి విశాల బాహువులను చూచి మరింతగా భయపడ్డారు. 'నా క్షేమాన్ని కోరే ఓ మంత్రులారా! ఆ మహాయోధులను చూశారా! వారిని మా అన్న వాలియే నన్ను చంపటానికి పంపి ఉంటాడు. వారు మునుల వేషంలో దగ్గరగా వచ్చి నన్ను చంపుతారేమో! మనం పారిపోవటం మంచిది' అన్నాడు సుగ్రీవుడు. హనుమంతునికి తప్ప మిగిలిన మంత్రులకు, అనుచరులకు కూడా అదే భయం కలిగింది.

అప్పుడు వివేకవంతుడై హనుమంతుడు మీరు భయపడకండి; తొందరపడి పారిపోకండి. నేను ఒక్కడినే వారి వద్దకు వెళ్ళి వారి విషయం తెలుసుకు వస్తానన్నాడు. అందరూ సరేనని హనుమంతుడిని దూతగా వారి వద్దకు పంపారు. హనుమంతుడు భిక్షు వేషంతో (సాధువుగా) వారి వద్దకు వెళ్ళి రాయబారం జరిపినట్లు వాల్మీకి మహర్షి వ్రాశారు. అన్ని విషయాలు మాట్లాడుకున్న తరువాత శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితో హనుమంతుని సభ్యతా సంస్కృతుల గురించి, విద్యా వినయాల గురించి పాండిత్య ప్రతిభను గురించి, వ్యవహార కుశలత గురించి ఈ క్రింది విధంగా కొనియాడాడు.

శ్లో॥ తమభ్యభాష సౌమిత్రే సుగ్రీవసచివం కపిమ్ ।
వాక్యజ్ఞం మధురైర్వాక్యైః స్నేహయుక్త మరిన్దమమ్ ॥ (27)

ఓ లక్ష్మణా! సుగ్రీవుని మంత్రియైన ఈ హనుమంతుడు వాక్య విశారదుడు. శత్రుదమన నేర్పరి. నా యందును, సుగ్రీవుని యందును స్నేహభావం కలవాడు. కనుక నీవు ఇతనితో కఠినంగా మాట్లాడకు. మధురంగా మాట్లాడు.

శ్లో॥ నాఽనృగ్వేద వినీతస్య నాఽయజుర్వేద ధారిణః ।
నాఽసామవేదవిదుషః శక్యమేవం ప్రభాషితుమ్ ॥ (28)

ఈ హనుమంతుడు గొప్ప విద్వాంసుడు. ఏలనన ఋగ్వేద అధ్యయనం చేసినవాడుగాని, యజుర్వేదం ధరించినవాడు గాని, సామవేదజ్ఞుడు గాని కాకున్నచో ఇంత పరిష్కృతమైన పలుకులు పలుకలేడు.

శ్లో॥ నూనం వ్యాకరణం కృత్స్నమనేన బహుధాఽశ్రుతమ్ ।
బహు వ్యాహరతానేన న కిఞ్చిదప శబ్దితమ్ ॥ (29)

ఇతడు అనేక పర్యాయములు వ్యాకరణం చదివినవాడు కావచ్చు. (నవ విధ వ్యాకరణాలు అధ్యయనం చేసి ఉండవచ్చు) కనుకనే ఇంతసేపు మాట్లాడినా ఒక్క వ్యాకరణ దోషం కూడా కనబడుటలేదు.

శ్లో॥ న ముఖే నేత్రయోర్వాపి లలాటేచ భ్రువోస్తథా ।
అన్యేష్వపి చ గాత్రేషు దోషః సంవిదితః క్వచిత్ ॥ (30)

ఇంతేగాక, అతను మాట్లాడేటప్పుడు అతని ముఖంలో ఎట్టి వికారం కలుగలేదు. శరీరంలోని ఇతరావయవాలలోనూ వికార దోషాలు కలుగలేదు. కనుక ఇతడు చాలా గొప్ప విద్వాంసుడు.

శ్లో॥ అవిస్తర మసందిగ్ధమవిలంబిత మద్రుతమ్ ।
ఊరః స్థం కంఠగం వాక్యం వర్తతే మధ్యమే స్వరే ॥ (31)

ఓ లక్ష్మణా! ఈ హనుమంతుడు చాలా సభ్యుడు. ఈతని సంభాషణ (రాయబారం) సంక్షిప్తం. సందేహరహితం (విస్పష్టం). వినయ విశ్లేషణలో తొందరపాటుగాని, ఆలస్యంగాని లేదు. కంఠస్వరం బిగ్గరగాగాని, మందంగా గాని లేదు. మధ్యమ స్వరంలో వినసొంపుగా ఉంది.

శ్లో॥ సంస్కారక్రమసంపన్నా మద్రుతా మవిలంబితామ్ ।
ఉచ్చారయతి కళ్యాణీం వాచం హృదయహారిణీమ్ ॥ (32)

ఇతని వాణి వ్యాకరణంతో సంస్కరింపబడినదై, తీక్షణంగాగాని, మందంగాగాని లేకుండా ఒక క్రమంతో ఉంది. ఇతని వాణి (పలుకులు) కళ్యాణకరం. హృదయాకర్షకం. మరల మరల వినాలనిపిస్తున్నది.

శ్లో॥ అనయా చిత్రయా వాచా త్రిస్థాన వ్యఞ్జనస్థయా ।
కస్య నాఽరాధ్యతే చిత్తముద్యతాసేరరేరపి ॥ (33)

ఆశ్చర్యము కలిగించునదియు, వక్షస్థల కంఠ ముఖములనుండి వెడలు ఈతని రమణీయ వాణి ఉదాత్త అనుదాత్త స్వరితములతో కూడినదై వినసొంపుగా ఉంది. చంపుటకై కత్తినెత్తిన శత్రువునకైనా మానసోల్లాసం కలిగించేదిగా ఉంది.

శ్లో॥ ఏవం విధో యస్య దూతో న భవేత్పార్థివస్య తు ।
సిధ్యన్తి హి కథం తస్య కార్యాణాం గతయోఽనఘ ॥ (35)

శ్లో॥ ఏవం గుణగుణై ర్యుక్తా యస్య సుః కార్యసాధకాః ।
తస్యసిద్ధ్యంతి సర్వార్థా దూతవాక్య ప్రచోదితాః ॥ (36)

ఓ అనఘా! పాపరహిత లక్ష్మణాః ఇట్టి సద్గుణ సంపన్నులు, వాక్య విశారదులు, చతురులునైన దూతలను (రాయబారులను) గల రాజులు ధన్యులు. ఆ రాజు యొక్క కార్యాలన్నీ ఇట్టి దూతల వాక్కౌశలం చేతనే సిద్ధిస్తాయి. అనాయాసంగా వారికి విజయం చేకూరుతుంది" అని శ్రీరాముడు కొనియాడాడు.

– వాల్మీకి రామాయణం (బాలకాండ 3వ సర్గం – 28 నుండి 36 శ్లోకాలు)

వేదాలను కేవలం చదువుకుంటూ వెళ్ళిపోవటం కాదు. సాంగోపాంగంగా వేదాధ్యయనం చేయాలంటారు ఋషులు. శిక్షా, కల్ప, వ్యాకరణ, నిరుక్త, ఛందో, జ్యోతిషాలని అంగాలు ఆరు. 'న్యాయ వైశేషిక సాంఖ్య యోగ మీమాంసా వేదాంతము'లని ఉపాంగాలు ఆరు ఉంటాయి. వీటిలో మొదటిదైన శిక్షా శాస్త్రమే అన్నింటికి పునాది వంటిదని శాస్త్రాలు చెబుతాయి. ఏ అక్షరాన్ని ఏ స్థానంనుండి ఏఏ ప్రయత్నాలతో ఉచ్చరించాలో ఆ శాస్త్రంలో చెప్పబడతాయి. ఇంతేగాక, పలికే పలుకులలో కూడా 14 రకాల దోషాలు వచ్చే అవకాశం ఉంటుందట. అట్టి దోషాలు లేకుండా, ఇంద్రియాలలో ఎట్టి వికారాలు కలుగకుండా స్పష్టంగాను, సంక్షిప్తంగాను, సందేహరహితంగాను మాట్లాడాలి. అట్టి మెలకువలన్నీ హనుమంతునిలో చూచినాడు కనుకనే శ్రీరాముడు అతనిని అంతగా ప్రశంసించినాడు. శ్రీరాముడును అంతటి విద్వాంసుడే. లేకున్న అతని ప్రతిభను గుర్తించలేడు. అంతటి వ్యాకరణ పండితుణ్ణి కోతిగా వర్ణించటం, చిత్రించటం మంచిదికాదు. వానరులు సూర్యవంశ క్షత్రియ జాతినుండి విడిపోయిన ఒక ఉపశాఖ. వారంతా క్షత్రియులే.

వాలి సంధ్యావందనం చేసినట్లుగా, వాలి మరణానంతరం అంత్యేష్టి సంస్కారం జరిపించి కుమారుడైన అంగదునకు నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణ

చేయించినట్లు **"తతో౽ విన్ విధి వధ్వాపో౽ప సవ్యంచ కారహ"** అనే మాటలు వాల్మీకి రామాయణంలో (కిష్కింధాకాండలో) ఉన్నాయి. హనుమంతుడు పురోహితునిగా ఉండి, శ్రీరామ సుగ్రీవుల మైత్రీ ప్రతిజ్ఞ అగ్నిహోత్ర విధి పూర్వకంగా జరిపినట్లు స్పష్టంగా ఉంది. లోక ప్రసిద్ధమైన హనుమాన్ చాలీసాలోని **"కాంధే మూంజ్ జనే ఉ ఛాజై"** అనే మాటలే హనుమంతుడు యజ్ఞోపవీత ధారియని, ద్విజుడనీ వేద వేదాంగవేత్తయనీ స్పష్టంగా చెబుతున్నాయి. కోతులు యజ్ఞోపవీతం ధరిస్తాయా? సంధ్యాగ్నిహోత్రాలు చేస్తాయా? వానరులలో పురుషులేగాక స్త్రీలు కూడా వేదవేత్తలుగా ఉండేవారు. వాలి భార్య తార గొప్ప విదుషీమణి. వాల్మీకి రామాయణ కిష్కింధాకాండలో ఆమె వ్యవహారం, ఉపదేశాలు చదివితే ఆమె గొప్ప రాజనీతిజ్ఞురాలని కూడా బోధపడుతుంది. సుగ్రీవుడు రెండవసారి యుద్ధానికి లలకారం చేసినప్పుడు ఆమె చాలా వారిస్తుంది. అయినా వాలి వినకపోతే వీరగంధం పూసి, తిలకం దిద్ది, వేదమంత్రాలతో స్వస్తివాచనం పఠించి పంపిస్తుంది. ఆమె అట్టి వీరాంగన కూడా. హనుమంతుని తల్లి అంజనాదేవియును గొప్ప విదుషీ, వీరాంగన.

వీరాంజనేయుని తల్లిదండ్రులైన అంజనీపవనులిరువురు సుక్షత్రియులే. ఆనాడు రావణాసురుని అరాచకాల నడ్డుకోవటానికి పూర్ణ ప్రయత్నం చేసినవారే. వారి సంస్కారాలే ఆంజనేయునిలో మరింత వికసించాయి.

"వానర" అంటే కేవలం కోతియని మాత్రమే అర్థం కాదు. వనవాసులను కూడా వానరులంటారు. సృష్ట్యాదిలో దక్షిణ భారతదేశమంతా దట్టమైన అడవులతో నిండి ఉండేది. మానవులు ఎవరూ ఉండేవారు కాదు. గంగా సింధుమైదానం నుండి కొందరు ఆర్యులు ఇక్కడకు చేరుకొని వ్యవసాయాదులు చేసుకుంటూ దీనిని అభివృద్ధి పరచారు. క్రమంగా గ్రామాలు, పట్టణాలు, నగరాలు కూడా తయారయ్యాయి. రామాయణకాలం నాటికి కిష్కింధ పెద్ద రాజ్యం. విద్యా విజ్ఞానాలతో, సిరిసంపదలతో, బలవీర్యాలతో లంకా నగరానికి మించిన రాజ్యంగా అది ఉండేది. వాలి సుగ్రీవులిరువురు బలవీర్య శౌర్య పరాక్రమాలలో రావణుని మించినవారుగా ఉండేవారు. కనుకనే రావణుడు భారతదేశాన్ని ఆక్రమించకుండా ఆపగలిగారు.

అట్లే – 'లాంగులమ్' అంటే కేవలం 'తోక' యనియే అర్థం కాదు. వేదాలలో

ఈ పదం కనబడుతుంది. అక్కడ లాంగులమ్ అంటే నాగటికొఱ్ఱు (మొన) అని అర్థం. లాంగులమ్ అనే పదానికి మగసిరి (పురుష మర్మేంద్రియం) అని కూడా అర్థం ఉంది. కనుక వానరులు తమ నడుములకు మగసిరికి, పౌరుషానికి చిహ్నంగా ఒక నాగటికొఱ్ఱు వంటి ఆభూషణం ఏదో ధరించేవారు, అని అర్థం చేసుకోవాలి.

అంతేగాక, హనుమంతుడు, భీష్మ పితామహుని వంటి అస్ఖలిత బ్రహ్మచారి. శ్రీకృష్ణుని వంటి బ్రాహ్మీక్షాత్ర శక్తుల పరిపూర్ణరూపం. ఆయన అనుసరించిన వ్యవహారనీతి, కార్యదీక్ష, కర్తవ్య పరాయణత అందరూ అనుసరించతగినవి. ముఖ్యంగా నేటి యువతకు హనుమంతుని జీవితాన్నుండి నేర్చుకోవలసిన వ్యక్తిత్వ పాఠాలు చాలానే ఉన్నాయి.

ఎందుచేతనో మన పిచ్చి భక్తులు మహాపురుషుల జీవితాలను అనుసరించటం ప్రక్కకు పెట్టి వారికి మరికొన్ని మహత్తులను అంటగట్టాలని కట్టుకథల నెన్నిటినో వ్రాసి ప్రచారం చేశారు. అవి వారి మహత్తులను పెంచకపోగా వారి నిజమైన చరిత్రలనే కట్టుకథలను చేశాయి. యుక్తి సంగతము, విజ్ఞాన సమ్మతము కాని, సృష్టిక్రమానికే విరుద్ధమైన ఆ కథలు మన మహాపురుషులను నవ్వులపాలు చేస్తున్నాయి. మన హనుమంతుని విషయంలోనూ అదే జరిగింది. అతని తండ్రి వాయుదేవుడనీ (వీచే గాలియనీ), శివుని అవతారమనీ, శ్రీరాముని పిచ్చిభక్తుడనీ, ఎంత ఉగ్రుడైనా రామనామం కీర్తించగానే మెత్తబడిపోతాడనీ ఏవేవో పిచ్చికథలు వ్రాసిపెట్టారు. ఇంకా వ్రాస్తూనే ఉన్నారు. సినిమాలు తీస్తూనే ఉన్నారు. ఇది మంచిది కాదు. ఇట్టి పిచ్చిపిచ్చి కథలవల్లనే మన ఆదర్శపురుషులు విమతస్థుల హేళనకు గురి అవుతున్నారు. చరిత్రలు నానమ్మ కథలౌతున్నాయి. తస్మాత్ జాగ్రత్త.

విశేషాహుతుల మంత్రములు

1. ఓం తేజోఽసి తేజోమయి ధేహి స్వాహా ॥
2. ఓం వీర్యమసి వీర్యంమయి ధేహి స్వాహా ॥
3. ఓం బలమసి బలం ధేహి స్వాహా ॥
4. ఓం ఓజోస్యాజోమయి ధేహి స్వాహా ॥
5. ఓం మన్యురసి మన్యుమయి ధేహి స్వాహా ॥
6. ఓం సహోసి సహో మయిధేహి స్వాహా ॥